

Latin Amerika solu üzerine Almancada yıllardan beri birbiri ardına kitaplar yayınlanıyor. Bunların bir bölümü İspanyolcadan çeviriyken, diğerleri bu dili bilen, o ülkelerde yaşayan bilim insanlarının yazdığı kitaplardır. Nedenini bilmiyorum, Almanya'da sol bilim insanları arasında İspanyolca yaygın bilinen bir dildir ve bu insanlardan tamamına yakını kıta ülkelerine gidip birkaç yıl yaşamışlardır. Ek olarak Latin Amerika ile ilgili bir dergi yıllardan beri Almanca olarak yayınlanır.

Latin Amerika ülkeleri ve bu kapsamda düşünülmesi gereken Küba bizdeki sosyalist hareketi önemli oranda etkilemiştir. Ek olarak, bu bölgede özellikle son yirmi yıldan beri önemli gelişmeler olmakta, sol yönetimler yükselip alçalmaktadır.

Neo liberalizme karşı dünya çapında duyulan ilk karşı çıkış Zapatistalar ile başlar. Brezilya'da Lula yönetiminin işbaşına gelmesinin ardından Sosyal Forum Hareketi başlar ve dünyaya yayılır. Bu hareket partiler ve sendikalar gibi klasik örgüt tarzlarını dikkate almayan, bunun yerine farklı grupların birlikteliği temelinde hareket eden bir yapıya sahiptir. Bu hareket Avrupa ülkelerinde iyi örgütlenir ve kıta çapında eylemler koyar. Barış eylemleri, çevre eylemleri, suyun özelleştirilmesine karşı eylemler gibi...

Yüzyılın başında Venezüella'da Chavez iktidara gelir ve "21. yüzyıl sosyalizmi" olarak da adlandırılacak sosyal bir hareket başlatır. İşsizlerin ve çalışanların yaşam standartları yükseltilir, halk sağlığı ve eğitiminde önemli gelişme sağlanır. Venezüella bunları ülkeye çok sayıda doktor ve öğretmen gönderen Küba ile birlikte yapacak, karşılığında Küba'ya çok ihtiyaç duyduğu ucuz petrol verecektir.

Venezüella'nın özellikle yardım ettiği bir başka ülke Ortega'nın yeniden başkan seçildiği Nikaragua'dır.

Bolivya'da Morales devlet başkanı seçilir. Morales'in seçilmesi sosyalist olmasının ilerisinde öneme sahiptir. Bu ülkenin tarihinde ilk kez sömürgecilik döneminde Avrupa'dan gelip yerleşen göçmenlerden birisi değil, yerlilerden birisi başkan seçilmektedir.

Kıtanın başka ülkelerinde de benzeri gelişmeler olur. Ekvator, Arjantin, Uruguay ve bir oranda Şili bunlar arasında sayılabilir.

2020'de ise kıtada durum farklıdır. Chavez'in sağlığı sırasında da Venezüella sürekli olarak darbe teşebbüsleriyle karşılaşmış ancak ordunun eski bir asker olan Chavez'i desteklemeyi sürdürmesi bunların püskürtülmesinde etkili olmuştur. Chavez'in ölümünden sonra aynı çizgiyi sürdüren bir başkası seçilir ama ülke derin ekonomik krize girer.

Bu arada belirtmek gerek, Venezüella hazinedeki altının bir bölümünü piyasaya sürmek istemekte ama ABD ambargosuyla karşılaşmaktadır. Türkiye bu ülkenin altını işleme ve satılabilir duruma getirme işini üzerine alır, ilgili tesis Çorum'da kurulur.

Morales son seçimden sonra askeri darbeyle karşılaşp ülkeyi terk etmek zorunda kalır. Yenilenen seçimi Morales'in izleyicisi aday kazanacaktır.

Brezilya'da Trump'tan geri kalmayan bir tip devlet başkanı olacaktır.

Kıta genelinde solun geriye itilerek sağın gelişmesi söz konusudur.

Yazının başında belirttiğim kitaplar bölgenin son yirmi yıllık tarihini değişik yönlerden inceler. Sol yönetimler neler yapabildi, neler yapamadı ve sonuçta ne oldu? Sağın ilerlemesini ve başarı kazanmasını ABD emperyalizmine bağlamak bir oranda doğrudur, başarısızlığın iç nedenleri de vardır ve kitaplarda özellikle iç nedenler üzerinde durulur.

Bizde ise bu tür konularla ilgilenilmez. Türkiye sosyalist hareketi dışarıya açık gibi görünse bile kendi içine kapalı ama her konuda fikir beyan etmekten de geri durmayan özellik göstermektedir. Bazı gazetelerin bölgeyi bilen yazarları arada bir gelişmelerle ilgili yazmaktadır ve bu yazılar önemlidir ama önemleri olayları birinci elden aktarmanın ilerisine gitmemektedir. Gerçekte ise "Venezüella gibi petrol zengini bir ülkenin ekonomisi nasıl krize girdi" gibi sorulara cevap verilebilmesi önemlidir. Keza Latin Amerika ülkelerindeki solun yıllarca yerli nüfusu ihmal

edip Avrupa ülkelerinden gelmiş olanların devamcılarına ağırlık vermesi ve Morales sonrasında durumun değişmeye başlaması da önemlidir.

Che Guevara Kısa Uzun Bir Hayat kitabında Küba'nın SSCB dağıldıktan sonraki çizgisini yakın zamana kadar incelemiştım. Venezüella ve Bolivya hakkında bu kadar ayrıntılı bilgim bulunmuyor ama yine de temel bilgileri öğrenebildim diyebilirim.

Bu yazı iki bölümdür. Bu bölüm genel giriş olmasının yanı sıra Bolivya'da Evo Morales'in yanında yıllarca başkan yardımcılığı yapan ve Bolivar devrimi anlayışının ideologu kabul edilen, Morales ile birlikte görevini bırakan kişiyle ilgili bilgileri içerecektir.

Bu kişi neden önemli dersiniz çünkü eski bir gerilladır ve bu nedenle beş yıl hapis hane de kalmıştır.

Alvaro Garcia Linera, Zapatistaların Komutan Marcos'u gibi sosyoloji doçentidir. Çok sayıda yazı ve kitabının yanı sıra Bolivya solunun yıllarca yerli nüfusa ilgi göstermemesini eleştirenlerin başında gelmektedir.

Linera ve Marcos örnekleri silahlı mücadele kadrolarının yiğitlik ve cesaret sahibi olmakla yetinemediklerini, güçlü teorik kişiler olmaları da gerektiğini gösterir.

Zapatistalar interneti devrim mücadelesinde kullanabilen ilk örgüttür. 1990'lı yıllarda bunu yapabilmek esaslı bilgi birikimi gerektirir. Bu sadece teknik bilgi değildir, kendini herkese duyurabilmenin araçlarını düşünebilmektir. Bir ülkenin (Meksika) bir bölgesinde orduyla yaşanan birkaç çatışma dünya çapında olay haline gelmiştir. Zapatistalar küreselleşme döneminde "yerelin evrenselleşmesi" anlayışını ilk kullanabilen örgüttür ve burada yapılan sadece politik değil aynı zamanda sosyolojik bir olaydır.

Türkiye sosyalistleri Latin Amerika ülkelerinden çıkan ve marksizmi yerelleştirebilmek için değiştiren tanınmış kişileri de bilmezler. Biz Avrupa'dan ilerisini görmeyiz. Kendisini "Afrika marksisti" olarak gören Fanon'un bile bu yönünü görmeyiz, Avrupa Marksistlerine yönelttiği ağır eleştirileri bilmezden geliriz.

Linera örneği bir dönem silahlı mücadele hareketinde yer alan insanların şartlar değiştiğinde kendilerini dönüştürme başarısını gösterir. Bunu önemli oranda Tupamaros da yaptı. Başkent Montevideo'daki belediye meclisinde söz sahibi oldular.

Bir başka direniş hareketi bizde pek bilinmeyen Mapucheler'e aittir. Bunlar da Latin Amerika'nın yerlileri arasındadır ve özellikle Arjantin'de yaşadıkları topraklar ellerinden alınmıştır. Buna karşı açlık grevinden karakol baskınlarına kadar değişik mücadeleleri birlikte yürütmektedirler.

Şartlar değişince bunlara uygun olarak kendilerini yenileyebilenler mücadeleyi sürdürüyor, bunu yapamayanlar ise anılarla yaşamayı seçiyor.

Yıl 1982 Paris... Fransız ve Türkiye basınında yer bulan işgal evleri konusunda binalara gelenlerle tartışıyoruz. Ben diyorum ki, "burası Fransa, başka bir ülke, Türkiye için geçerli olan mücadele tarzı burada yürümez"; karşımdaki cevap olarak Mahir Çayan'dan alıntı yapıyor. Böyle bir zihniyet karşısında insan ne konuşabilir ki; savunuyorsanız, buyurun yapın diyorsunuz. Biz Türkiye'de savunduk ve yaptık ama orası başka bir ülkeydi. Aynısı burada yapılmaz.

Klasik politik kitle çalışması başka bir şeydir. Türkiye'de iken bunun tali olduğunu savunurduk ama burası Fransa'dır, başka bir ülkedir, burada temel alınmak zorundadır.

Arkadaşlar bu çalışmada gösterdiğimiz büyük başarıya fazlasıyla hayret etmişlerdi ve üstelik de silahlı propagandaya küfür filan da etmiyorduk, sadece diyorduk ki, burası başka bir ülkedir. Hangi ülkede olursa olsun geçerli bir mücadele tarzı yoktur, ülkeye göre durum değişmek zorundadır.

Umutsuz bir kafa yapısı karşısındaydık ve uğraşmamak en iyisiydi...

Herkes yoluna gitsin ve görelim bakalım ne olur...

Bu anlayışın genel olarak fazla değiştiğini sanmıyorum. Ülke, bölge, dünya son 30 yılda çok değişti ama kafalar aynı duruyor...

Gerçi bu zaman içinde gelişme olmadı değil ama hayli yavaş oldu ve oluyor...

Sosyalist ülkelerde burjuvazinin komünist partilerinden çıktığını 25 yıl önce söylediğinizde, “olur mu öyle şey” deniliyordu, şimdi kabul ediliyor.

Bu kadar direnmenin ne gereği vardı, diye sorarsanız; yeniye öğrenmekteki isteksizlik olarak cevap verebilirim.

Sürecek...